

FORENZNÁ SOCIÁLNA PRÁCA V PODMIENKACH VÄZENSTVA

Štefan Neszméry

FORENSIC SOCIAL WORK IN PRISONS

Abstrakt:

Predloženom príspevku sa autor snaží priblížiť a definovať foreznú sociálnu prácu v podmienkach väzenia. Teoretické vymedzenie foreznej sociálnej práce nachádzame v rôznych zdrojoch. Ide primárne o zahraničnú literatúru. V zahraničí je pojem forezná sociálna práca omnoho širšie rozpracovaný. Domáce zdroje, vychádzajú primárne z tejto zahraničnej literatúry. Každopádne musíme skonštatovať, že ak by sme sa pokúšali o bližšie teoretické vymedzenie foreznej sociálnej práce, tak je nutné poukázať na skutočnosť, že ide vlastne o vymedzenie viacerých oblastí sociálnej práce skombinovaných do efektívneho celku s cieľom zameriavať sa na klientelu foreznej sociálnej práce.

Kľúčové slová: forezná sociálna práca, sociálny pracovník, postpenitenciárna starostlivosť

Abstract:

In this paper, the author tries to approach and define forensic social work in prison. The theoretical definition of forensic social work can be found in various sources. These are primarily foreign literature. Abroad, the concept of forensic social work is much more elaborated. Domestic sources are based primarily on this foreign literature. In any case, we must state that if we were to try to define the forensic social work in more detail, it is necessary to point out that it is actually a definition of several areas of social work combined into an effective whole in order to focus on clients of forensic social work.

Key words: forensic social work, social worker, post - penitentiary care

Úvod

Sociálna práca je vo svojej podstate profesionálna činnosť, ktorá je vykonávaná v bežnom svete každodenného života. Je nutné poznamenať, že súčasťou tohto sveta je aj oblasť väzenstva, kde má sociálna práca tiež svoje miesto. Aj preto sa pokúsime priblížiť sociálnu prácu vykonávanú v oblasti väzenstva. V tomto prípade svoju pozornosť upriamime na aktuálnu situáciu v rámci Slovenskej republiky, a to hlavne z toho dôvodu, že zachytávanie nami skúmanej problematiky na celosvetovej alebo na medzinárodnej úrovni by predstavovalo mimoriadne rozsiahly výskum, ktorý by svojim rozsahom presahoval rozsah tejto práce. Z pohľadu väzňa je subjektom sociálnej práce ako profesionálnej činnosti v základnej rovine pracovník rôznych organizácií, ktorých rámce sú definované konkrétne pre postavenie sociálneho pracovníka. Pohľady väzňov na túto profesiu sú však z pochopiteľných dôvodov ovplyvňované horizontom ich situácie a v neposlednom rade aj vplyvom, ktorý mali ich súčasníci a predchodcovia a ich definovaním základnej role a pozície. V tejto časti práce si popíšeme niekoľko subjektov sociálnej práce, ktoré sú väzňami bežne vnímané ako profesionáli z oblasti sociálnej práce. Títo profesionáli majú vo väzenských podmienkach vplyv nielen na jednotlivých väzňov, ale aj na kolektívy, ktoré medzi sebou vytvárajú.

Sociálny pracovník vo väzenstve

Základnými predpokladmi pre výkon profesie sociálneho pracovníka sú bezúhonnosť, svojprávnosť, zdravotná spôsobilosť a predovšetkým odborná spôsobilosť. Sociálny pracovník vykonáva okrem iného sociálne vyšetrenie, zabezpečuje sociálnu agendu, a to vrátane riešenia sociálnoprávnych problémov v zariadeniach poskytujúcich služby sociálnej starostlivosti, sociálno- právne poradenstvo, analytickú, metodickú a kompetenčnú činnosť v sociálnej oblasti, odbornú činnosť v zariadeniach poskytujúcich služby sociálnej prevencie, poskytovanie krízovej pomoci, sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu, zisťovanie potrieb obyvateľov obce a kraja a koordináciu poskytovania sociálnych služieb. (Národná rada Slovenskej republiky, 2008)

Je však pochopiteľné, že pôsobnosť sociálneho pracovníka vo väzení má isté špecifiká. Sociálni pracovníci sú zamestnaní väzenskou službou, čiže spadajú pod Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Za ciele sociálnej práce vo výkone trestu odňatia slobody by sme mohli považovať vedenie odsúdených smerom k zodpovednosti, k samostatnosti, zaistenie a dodržiavanie štandardov kvality poskytovania sociálnych služieb a v prvom rade úspešnú resocializáciu zverených osôb vo výkone trestu odňatia slobody. Sociálni pracovníci vo väznici pripravujú odsúdených na prechod z väzenského života do

riadneho usporiadaného občianskeho života a na vedenie plnohodnotného samostatného života, ktorý by sa riadil platnými právnymi a morálnymi normami. (VAŠÍČKOVÁ, 2020)

Pre výkon profesie sociálneho pracovníka vo väznici je nevyhnutné, aby daný pracovník naplňal nevyhnutnú kvalifikáciu. To v podstate znamená, že by mal mať zodpovedajúce vyššie odborné alebo vysokoškolské vzdelanie v plnom súlade so zákonom o sociálnych službách. Rovnako je nevyhnutné, aby tento sociálny pracovník absolvoval nástupný kurz a školenie nevyhnutné pre zaobchádzanie s nástrojmi väzenských systémov. Medzi podmienky výkonu tohto povolania zaraďujeme aj nevyhnutnosť pravidelného preškoľovania sa. Je nevyhnutné, aby sa sociálny pracovník dobre orientoval v aktuálne platnej legislatíve a disponoval s vedomosťami z oblasti pracovného práva, dlhovej a bytovej problematiky. Rovnako je vhodné, aby disponoval istou jazykovou vybavenosťou. Pracovník by si mal naštudovať príslušné nariadenia a vyhlášky, ktoré priamo alebo nepriamo ošetrujú výkon väzenstva. (VAŠÍČKOVÁ, 2020)

Pracovník by mal byť pri výkone svojej profesie za každých okolností objektívnym vo vzťahu k odsúdenému, pričom by informácie, ktoré od týchto osôb obdrží, mal podrobiť kritickému vyhodnoteniu. Pracovník sa musí držať pevne stanovených pravidiel a udržať si pevný postoj. Pri jednaní s obvinenými je vhodné vyhnúť sa moralizujúcemu kázaniu, no zároveň odolať manipuláciám z ich strany. Manipulujúci klienti sú v rámci výkonu trestu odňatia slobody početne zastúpenou skupinou, s ktorou sa sociálny pracovník stretáva v podstate každodenne. Rovnako sa však stretáva aj s niekoľkými ďalšími skupinami odsúdených, medzi ktorých by sme mohli zaradiť odsúdených s duševnými diagnózami, agresívnych, ale aj psychopatických klientov. Je mimoriadne náročné, no zároveň nevyhnutné sklbiť prácu podliehajúcu striktným pravidlám platnými pre všetkých odsúdených bez výnimky a zároveň uplatňovať voči jednotlivým obvineným zásadu individuality. Pracovník sa v rámci svojho povolania stretáva s rôznymi typmi páchatel'ov a pre dosahovanie čo možno najefektívnejších výsledkov je nevyhnutné používať u každého typu páchatel'ov iné metódy a prístupy. V tomto prípade na pracovníka nepôsobí len psychický tlak, ale častokrát aj syndróm vyhorenia. Dochádza k nemu u týchto sociálnych pracovníkov okrem iného aj preto, lebo prostredie väzníc nie je príliš komfortným pracovným prostredím a pracovníci v tomto prípade nie sú dostatočne oceňovaní, pričom sú na druhú stranu zaťažení nadmernou administratívou. Mimoriadne častým zdrojom syndrómu vyhorenia je u sociálnych pracovníkov aj vysoká recidíva odsúdených, čo v sociálnych pracovníkoch vyvoláva pocit, že ich práca nebola dostatočne kvalitná a efektívna, nakoľko odsúdení po prepustení opakovane zlyhávajú a do väzenia sa vracajú. (VAŠÍČKOVÁ, 2020)

Sociálny pracovník má v popise svojej práce okrem iného aj poskytovať sociálno-právneho poradenstva, sociálnej terapeutickú pomoc a podpory a sprostredkuje odsúdeným kontakt s rodinou a s ostatným spoločenským prostredím. Pracovník vedie v skupinách alebo s jednotlivými odsúdenými rozhovory, pomáha riešiť vzniknuté nezhody, udržiava s nimi aj navzdory uväzneniu funkčné vzťahy. Sociálny pracovník s odsúdenými rieši požiadavky týkajúce sa napríklad finančných ťažkostí, poistenia, zariadenia osobných dokladov, prípadne individuálneho alebo starobného dôchodku, pričom odsúdeným pomáha v prípade potreby aj s hľadaním ubytovania, v ktorom bude odsúdený žiť po svojom prepustení. Okrem iného sociálny pracovník spracováva aj nástupné posúdenie odsúdeného, spolupracuje na tvorbe programu o zaobchádzaní s väzňami, pričom sa podieľa aj na výbere odsúdených pre rekvalifikáciu či vzdelávacie programy. Následne vytvára návrhy na rôzne aktivity, ktoré odsúdených pripravujú a motivujú k pobytu mimo väzenia. Pracovník má okrem iného vo svojej kompetencii aj pripravovať návrhy na krátkodobé opustenie väznice či na prerušenie trestu. Na to je naviazané, že pracovník môže vytvárať správy o odsúdenom pre rozhodovanie súdu. Okrem iného do kompetencií sociálneho pracovníka zaradíme aj dohľad nad splácaním dlhov odsúdených, prípadne komunikáciu s ich blízkymi. Sociálny pracovník je povinný zúčastňovať sa rôznych jednaní poradných zborov vedenia väznice. Pracovník v záujme odsúdených spolupracuje so širokým spektrom štátnych, ale aj súkromných organizácií. (VAŠÍČKOVÁ, 2020)

Na tomto mieste by sme však mali poznamenať, že mimoriadne dôležitý je podľa nášho názoru širší pohľad priamo na človeka ako osobnosť a rovnako tak aj na prostredie, v ktorom sa tento človek pohybuje a v ktorom vyrastá. Do tohto prostredia by sme okrem iného mohli zaradiť napríklad kamarátov, kolegov v práci, susedov alebo rodičov. (SCHAVEL, 2005)

Sociálny pracovník je v priestoroch ústavu pre výkon trestu odňatia slobody mimoriadne dôležitou osobou. Medzi jeho hlavné úlohy a prínosy zaradíme napríklad aj poskytovanie sociálno-právnych informácií a poradenstva. Odsúdený prichádza do kontaktu s týmto sociálnym pracovníkom už pri vstupnom rozhovore do väznice a v podstate aj počas celého priebehu pobytu vo väzení. Čisto z praktického hľadiska by sme však mohli povedať, že hlavná úloha sociálneho pracovníka prichádza až v období pred prepustením. Práve v tomto období pomáha sociálny pracovník väzňovi nadviazať kontakt s organizáciami postpenitenciárnej starostlivosti, pričom pomáha väzňom s prepustením na slobodu a štartom do nového života. Pri výkone svojej profesie aktívne spolupracuje s probáciou a mediačnou

službou, mestskými úradmi, úradmi práce, azylovými domami, charitami a podobne. (VAŠÍČKOVÁ, 2020)

„Aktivity, do ktorých je odsúdený zapojený, sa zameriavajú predovšetkým na poskytovanie praktických informácií v sociálnej a právnej oblasti, o možnostiach ďalšieho vzdelávania, o možnostiach zamestnať sa. Sociálny pracovník ústavu v spolupráci s inými organizáciami môže pomôcť aj pri hľadaní bývania, resp. ubytovania, pokiaľ sa osoba nemá kam vrátiť po ukončení výkonu trestu. Samozrejme bez aktívnej spolupráce a snahy o zmenu u samotného odsúdeného plní výkon trestu odňatia slobody predovšetkým základný účel, ktorým je ochrana spoločnosti. Ako sa odsúdený po prepustení bude správať v civilnom živote, je preto najmä na ňom.“ (TASR, 2019)

Z vyššie uvedeného by sa teda dalo usúdiť, že primárnym prínosom sociálnych pracovníkov vo väzení je príprava väzňov na návrat na slobodu, kde by mali ďalej viesť riadny a usporiadaný život, pričom by sa mali v plnej miere adaptovať na život v spoločnosti, do ktorej sa dostanú. Ich práca je dôležitá počas celého pobytu väzňa v zariadení, čo obzvlášť platí v období pred prepustením a tesne po ňom.

V tejto časti považujeme za vhodné ešte raz poznamenať, že samotný sociálny pracovník je definovaný odbornou literatúrou, odbornou praxou, ale aj zákonom. Sociálny pracovník ako taký je vymedzený popisom svojej role, činnosťou, ktorú vykonáva a v priebehu posledných rokov (primárne 21. storočie) je rovnako definovaný aj dôrazom na vzdelanie. V rámci slovníka sociálnej práce je okrem iného uvedené, že sociálny pracovník by mal byť absolventom školy sociálnej práce, a to minimálne v bakalárskom, ale aj magisterskom alebo doktorandskom stupni. (BARKER, 2014) Takto vzdelaný sociálny pracovník využíva svoje znalosti a zručnosti na poskytovanie sociálnych služieb pre svojich klientov. Sociálna práca ako taká má v každodennom svete mimoriadne silný vzťah ku právu, ktorému je priradovaný konkrétny význam, ktorým sú jednotliví jedinci formálne, ale aj oficiálne viazaní. V prípade, že by sme skúmali podmienky Slovenskej republiky, tak čo sa týka samotného vymedzenia sociálnej práce zo strany práva, jeho základným prameňom je Zákon č.448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Na tento zákon vo významnej miere nadväzuje Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Prostredníctvom tohto zákona je sociálna práca definovaná v troch bodoch v nasledovnom znení:

1. „Sociálna práca na účely tohto zákona je odborná činnosť vykonávaná sociálnym pracovníkom alebo asistentom sociálnej práce na účel ustanovený osobitným predpisom.1) Odborná činnosť je súbor pracovných činností, na vykonávanie ktorých sú potrebné vedomosti a zručnosti získané absolvovaním vysokoškolského vzdelania ustanoveného stupňa v študijnom odbore sociálna práca.
2. Sociálna práca je aj špecializovaná odborná činnosť vykonávaná sociálnym pracovníkom na účel ustanovený osobitným predpisom.1) Špecializovaná odborná činnosť je súbor pracovných činností užšieho zamerania sociálnej práce v ustanovenom špecializovanom odbore sociálnej práce, na vykonávanie ktorých sú potrebné vedomosti a zručnosti získané absolvovaním akreditovaného špecializačného vzdelávacieho programu.
3. Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce uplatňujú prístupy zodpovedajúce cieľu vykonávanej sociálnej práce a poznatkom odboru sociálna práca s využitím odborných metód práce v závislosti od zamerania sociálnej práce. Sociálna práca je sociálnym pracovníkom a asistentom sociálnej práce vykonávaná vo vzájomnej súvislosti s inými odbornými činnosťami z oblasti psychológie, práva, medicíny, pedagogiky, sociológie a z ďalších oblastí.“(Národná rada Slovenskej republiky , 2014 s. § 2). Na výkon sociálnej práce nielen vo väzenstve je potrebná patričná odborná spôsobilosť. V tomto prípade by sme mohli citovať predmetný zákon aj v nasledovnom znení:

1. „Odborná spôsobilosť na výkon nadstavbových odborných činností je:

- a) splnenie kvalifikačného predpokladu, ktorým je získané vysokoškolské vzdelanie v študijnom odbore a stupni vysokoškolského štúdia ustanovených pre príslušnú nadstavbovú odbornú činnosť,
- b) splnenie osobitného kvalifikačného predpokladu na výkon špecializovanej odbornej činnosti, ak je pre príslušnú nadstavbovú odbornú činnosť ustanovené splnenie tohto osobitného kvalifikačného predpokladu,
- c) splnenie osobitného kvalifikačného predpokladu absolvovaním akreditovaného vzdelávacieho programu ustanoveného pre príslušnú nadstavbovú odbornú činnosť, vzdelávanie na udržiavanie, zdokonaľovanie a dopĺňanie vedomostí a zručností potrebných na výkon nadstavbovej odbornej činnosti (ďalej len „sústavné vzdelávanie v nadstavbovej odbornej činnosti“) počas výkonu nadstavbových odborných činností.“(Národná rada Slovenskej republiky , 2014 s. ô 113 ods. 1)

Záver

Sociálna práca je dôležitou súčasťou rôznych častí spoločnosti. Výnimku netvorí ani zariadenia určené na výkon trestu odňatia slobody. Osoby vo výkone trestu odňatia slobody sa stretávajú s obťažnými životnými situáciami, pričom na samotné zvládnutie týchto situácií existujú najrôznejšie stratégie. V prípade, že by sme svoju pozornosť zamerali primárne na forenznú sociálnu prácu vo vzťahu k páchatelovi trestnej činnosti, tak platí, že jej cieľom je dosiahnuť v rámci trestnej justície to, aby klient viedol život bez trestných činov. Vo vzťahu k obetiam trestnej činnosti a spoločnosti je následne primárnym cieľom foreznej sociálnej práce dosiahnuť obnovu sociálneho prostredia, ktoré bolo narušené páchaním trestnej činnosti. (LULEI, 2011).

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Association of Directors of Social Work (ADSW). 2003.*ADSW Policy Statement on Criminal Justice Social Work.* 2003.

BALÁŽ, R. 2012.*Sociální pracovník ve vězeňství nesmí ztratit víru v člověka. In: Sociální práce / Sociálna práca. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci.* Roč. 12 : č. 2, s. 18-21, 2012. ISSN 1213-6204.

BALOGOVIÁ, B. 2016.*Kompendium sociálnej práce pre magisterský stupeň štúdia.* Prešov : Pavol Šibenický - Akcent print, 2016. ISBN 978-80-89295-70-8.

BALOGOVIÁ, B. 2016a.*Výzvy a limity foreznej sociálnej práce na Slovensku. In: Labor Socialis : sociálna práca v meniacej sa Európe v 21. storočí [elektronický zdroj]: zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou, ktorá sa uskutočnila na UKF v Nitre.* Nitra : Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva UKF v Nitre, 2016a. ISBN 978-80-588-1134-5.

BARKER, R. L. 2014.*The social work dictionary. 6TH ed.* Washington, D. c. : NASW Press, 2014. s. 528. ISBN 978-0-87101-447-4.

ČERNÍKOVÁ, V. 2008.*Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity.* Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, 2008.

DVOŘÁKOVÁ, Z. . 2007.*Management lidských zdrojů.* Praha : C. H. Beck, 2007.

GREEN, G., THORPE, J. a TRAUPMANN, M. 2005.*The sprawling thicket: Knowledge and specialization in forensic social work. In Australian Social Work. vol 58 : Bo 2, 2005. s. 142-153.*

KADLUBEKOVÁ, D. 2015.*Penitenciárna a postpenitenciárna edukácia dospelých. Banský Bystrica : Belianum, 2015. ISBN 978-80-557-0393-0.*

KLESKEŇ, L. 2016.*Sociálna práca s obvinenými, odsúdenými a prepustenými. . Bratislava : IRIS, 2016. ISBN 978-80-8972-56-1.*

LEVICKÁ, J., PATYI, P. a DANIČOVÁ, B. 2016.*Forenzná sociálna práca- Nová oblasť sociálnej práce: In: BALOGOVÁ B. a kol. Journal Socioterapie. Prešov : PU FF IEaSP Roč. 11, č. 1, s. 21-23, 2016. ISSN 453-7543.*

LULEI, M. 2011.*Sociálna práca v trestnej justícii a probácia. Nitra : Univerzita Konštantína filozofa, 2011. s. 136. SBN 978-80-8094-945-7.*

MASCHI, T. a kol. 2017.*Forensic social work: psychosocial and legal issues in diverse practice settings. 2 nb. Ed. New York : Springer Publishing Company, 2017. 978-0-82-612066-3.*

MATOUŠEK , O. a kol. 2003.*Metody a řízení sociální práce. Praha : Portál, 2003. ISBN 9788073675028.*

MUNSON, C. 2011.*Forensic Social Work Practice Standards: Definition and Specification. In Journal of Forensic Social Work. Vol. 1 : No. 1, 2011. s. 37-60.*

MUSIL, L. 2004.*„Ráda bych Vám pomohla, ale--“: dilemata práce s klienty v organizacích. Brno : Marek Zeman, 2004.*

Národná rada Slovenskej republiky . 2014. *Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov. , 2014. .*

Národná rada Slovenskej republiky. 2005.*Zákon č. 36/2005 Z. z. o odine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 2005.*

Národná rada Slovenskej republiky. 2008. *Zákon č. 448/2008 Z. z. Zákon o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. s.l., 2008. .*

National organization od forensic social work. 2017. Forensic. Social work. [Online] 2017. [Dátum: 01. 08 2021.] https://www.nofsw.org/?page_id=10.

OLÁH, M. a ROHÁČ, J. 2008.*Sociálno-právna ochrana detí a sociálna kuratela.* VšZaSP sv. Alžbety, n. o. : Bratislava, 2008. ISBN 978-80-89271-35-1.

OLÁH, M. 2017.*Sociálne poradenstvo.* Bratislava : Implementačná agentúra Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2017. ISBN 978-80-89837-17-5.

ROBERTS, A. S. a BROWNELL, P. 1999.*A century of forensic social work: Bridging the past to the present.* In *Social work.* Vol 44 : No 4, 1999. s. 3589- 369.

ROBERTS, S. R. a SPRNGER, D. W. 2007.*Social Work in Juvenile and Criminal Justice Settings.* Springfield, Illinois : Charles C. Thomas, 2007. s. 462. ISBN 978-0398076764.

TASR. 2019. Väzenská stráž v rámci projektu pripravuje väzňov na návrat na slobodu. [Online] TERAZ MEDIA a.s, 10. 02 2019. [Dátum: 30. 09 2021.] <https://www.teraz.sk/slovensko/zvjs-v-ramci-projektu-sanca-na-navrat/377584-clanok.html>.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. 2013. Návrat z výkonu trestu odňatia slobody. [Online] 08. 04 2013. [Dátum: 26. 09 2021.] https://www.upsvr.gov.sk/socialne-veci-a-rodina-1/kuratela-pre-dospelych/navrat-z-vykonu-trestu-odnatie-slobody.html?page_id=262392&urad=239644.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. 2015. sociálna kuratela. [Online] 02. 10 2015. [Dátum: 25. 09 2021.] Sociálna kuratela je súbor opatrení na odstránenie, zmiernenie a zamedzenie prehlbovania alebo opakovania porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby a poskytovanie pomoci v závislosti od závažnosti p.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. 2015a. Sociálna kuratela detí. [Online] 04. 10 2015a. [Dátum: 29. 09 2021.] https://www.upsvr.gov.sk/socialne-veci-a-rodina/socialna-kuratela/socialna-kuratela-deti.html?page_id=12842.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. 2015. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela. [Online] 2015. [Dátum: 25. 09 2021.] <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialnopravna-ochrana-deti-socialna-kuratela/>.

VAŠÍČKOVÁ, J. 2020.*Sociální pracovník ve věznicí In Časopis sociální práce.* Praha : Profesogramy, 2020.

KONTAKT:

JUDr. Štefan Neszméry, LL.M. PhD.

UK Bratislava, Pedagogická fakulta, Katedra sociálnej práce Bratislava, Slovenská republika

neszmery@fedu.uniba.sk